

Notícia de Catalunya

LLUÍS FOIX

AVUI, 16/06/10

Rellegir *Notícia de Catalunya*, de Jaume Vicens Vives, publicada l'any 1954 i reeditada magníficament en el centenari del seu naixement, és un exercici lent i gairebé feixuc. És un llibre massa interessant per enllestir-lo en un cap de setmana. És el que passa amb els assaigs que tenen més gra que palla i que les seves reflexions perduren malgrat el pas del temps.

Sorprèn que *Notícia de Catalunya* passés les tises de la censura franquista quan la dictadura no tenia cap esquerra. Ho explica documentalment Borja de Riquer en l'avantpròleg de l'edició que acaba de sortir, en què es va fer canviar el títol de *Nosaltres els catalans* per *Notícia de Catalunya*, un concepte més eteri però prou explícit per deixar constància que Catalunya continuava essent una realitat viva i amb voluntat col·lectiva d'existir en uns temps en què el català era una llengua clandestina que es parlava a casa però que no tenia cap dimensió pública.

Em plau assabentar-me, com explica Borja de Riquer, que el llibre fou una síntesi de les discussions amb el seus alumnes i col·laboradors en les sessions en el seminari d'història de la Universitat de Barcelona i que el text va ser un encàrrec editorial del periodista Santiago Nadal, que va ser el meu primer mestre de periodisme en la secció d'Internacional de *La Vanguardia*.

Per aquelles gàbies de vidre de la redacció del carrer Pelai hi passaven a partir de mitja tarda molts personatges que venien a fer tertúlia, parlar de política, conspirar i aprofitar per llegir *Le Monde*, quan superava la censura i es venia a Barcelona. Albert Manent, Álvaro Ruibal, Octavio Pérez Vitoria, Àngel Latorre i tants d'altres, passaven llargues estones vaticinant la caiguda immediata del règim.

Jaume Vicens fou un referent per els polítics catalans que trenta anys més tard tindrien molt present el seu pensament en arribar l'hora de la democràcia, després de la mort del dictador. L'autor ja assenyala les dues solucions que es proposaren per tornar a plantejar la idea d'Espanya. Una era abstracta, jacobina, uniforme, la dels intel·lectuals castellans i andalusos. L'altra era “la real, historicista i pluralista dels pensadors del nord, des de Catalunya fins a la muntanya santanderina”.

La primera és la que mantenia Ortega y Gasset quan deia que “hi havia raons per anar sospitant que només testes castellanques tenien òrgans adequats per a percebre el gran problema de l'Espanya integral”. Aquesta visió de la conllevància orteguiana ha fracassat del tot si tenim present que avui encara no s'ha trobat el desllorigador d'aquesta convivència política i pacífica entre els pobles peninsulars.

L'alternativa a aquesta fórmula estricta i tancada Vicens la contraposa a l'aportació catalana del pacte bastint una comunitat moderna basada en el treball i en la creació de riquesa. Ressalta la tasca dels catalans del segle XIX per afalçonar Espanya a imatge seva, que és una visió de la imatge d'Europa. Això s'aconseguí en bona part, fins al punt que Catalunya ha influït, per bé i per mal, en la política espanyola dels últims

dos segles. L'aportació catalana a la Constitució de 1978 i la creació de l'Estat de les Autonomies és innegable.

El que passa és que aquesta participació col·lectiva en els afers peninsulars és rebutjada avui per una Espanya que vol dir prou a donar més competències, més responsabilitats, més protagonisme i més capacitat d'autogovern a Catalunya, com es fa palès amb les traves grotesques que les institucions de l'Estat, des del Tribunal Constitucional fins a la totalitat del Partit Popular i alguns sectors del socialisme espanyol, passant per la maquinària de mitjans de comunicació madrilenys que no accepten altra pluralitat que la que ells determinin.

Vicens Vives estudia el pactisme dels catalans, el seny i la rauxa, els moments gloriosos i les etapes miserables dels catalans al llarg de la història. La vida dels catalans, diu, és un acte d'afirmació continuada: es el sí, no el si. Per això el primer ressort de la psicologia catalana no és la raó, com en els francesos; la metafísica, com en els alemanys; l'empirisme, com en els anglesos; la intel·ligència, com en els italians; o la mística, com en els castellans. A Catalunya, afegeix, el mòbil primari és la voluntat d'ésser.

Abans d'engrescar-se en accions redemptores, acaba dient que la nostra tasca ha d'ésser la de convèncer per l'exemple i la claredat, la de fer-nos a nosaltres mateixos abans d'arribar al lliurament del missatge.

És molt recomanable rellegir Vicens Vives ara que sectors de la societat catalana plantegen la viabilitat de la independència d'Espanya per motius històrics, econòmics i sentimentals. Vicens avisa que a vegades tenim un

punt de ressentiment primari i casolà que fa suspectes les millors actituds.

No ens podem tornar a equivocar o, per dir-ho altrament, no podem alimentar una nova frustració deixant-nos emportar per la “desvetlla d'un sentimentalisme torbador, que ens duu a mesurar el món amb els batecs del nostre cor, i sovint, al bell mig de l'acció, ens ennuvola l'esguard i ens fa claudicar la passa. Enlairem banderes solitàries, per a després esquinçar-les i amagar amb llurs parracs les nostres febleses”.

Cada temps porta les seves exigències i comporta les seves regles polítiques i socials. Vicens convida a meditar sobre el “jaient pactista de la nostra mentalitat, que en essència no és altra cosa que defugir qualsevol abstracció, anar a la realitat de la vida humana i establir la més estreta responsabilitat col·lectiva i individual en el tractament de la cosa pública”.

La relectura de *Notícia de Catalunya* m'ha resultat molt útil.